

7. Висновок щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших пов'язаних законодавчих актів України. Підготовлений у рамках проекту Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні» на основі аналізу експертів Ради Європи Ритіса Йокубаускаса і Вахе Григоряна. 21 грудня 2017 року URL: <https://rm.coe.int/opinion-on-the-barukr/16808f0e7c/>.

Макаренко Олександр Юрійович

*д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ
(м. Кривий Ріг, Україна)*

Морозов Євгеній Євгенович

*кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного
права та процесу Навчально-наукового інституту права та соціального
менеджменту Донецького державного університету внутрішніх справ
(м. Кривий Ріг, Україна)*

ДИСЦИПЛІНАРНА СКАРГА ЯК ЗАСІБ ТИСКУ НА АДВОКАТА В УКРАЇНІ

На наш погляд, роль правників у розбудові незалежної України достатньо складно переоцінити. Звісно, некоректно стверджувати, що саме завдяки «адвокатам», Україна відбулась як незалежна та демократична країна. Але, ми вважаємо, що роль адвокатури як в минулому так і в майбутньому не варто недооцінювати. Кожен хоче лікуватись у найкращого лікаря, отримувати знання від найкращого педагога (вчителя), і звісно, цілком обґрунтованими є бажання людини, клієнта отримувати якісну правову допомогу. Адвокат, це

юрист який має не тільки вирішувати проблеми своїх клієнтів, але і аналізувати ризики, вчиняти дії по їх недопущенню.

Та чи може адвокат і адвокатура повноцінно працювати в умовах сьогодення? Питання не таке і просте. Звісно, перше що може прийти на думку, це ефективність надання правової допомоги в умовах правового режиму воєнного стану, можливий тиск на адвокатів в межах виконання їх обов'язків по захисту інтересів конкретних фізичних та юридичних осіб. Нажаль, такі ситуації вже перестають бути самотніми. Але ми вважаємо, що ця тема потребує окремого дослідження.

В межах наданих тез, ми хотіли б звернути увагу на тиск, який можливий вже наявними, абсолютно законними інструментами врегулювання адвокатської діяльності, недопущення некоректної та незаконної діяльності окремих адвокатів. Нажаль, в наслідок аналізу наявної у авторів роботи особистої практики, доцільно стверджувати, що на зараз, в Україні вже наявні спроби тиску на адвоката, шляхом подання певних дисциплінарних скарг, з метою обмежити діяльність адвоката або навіть припинити таку, в резонансних справах та висвітлення фактів протиправних дій третіх осіб за допомогою соціальних мереж, таких як Facebook, Telegram, Instagram.

Так, фундаментом до написання наданої роботи виступила конкретна ситуація, пов'язана із діяльністю одного із авторів, а саме, адвоката Макаренка Олександра. 13 червня 2025 року о 15:47 засобами електронного листування (електронна пошта a.u.makarenko@gmail.com), адвокатом Макаренком О.Ю., було отримано Повідомлення про проведення перевірки, підписане членом дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Дніпропетровської області разом з копією доручення та копією скарги з додатками. Вказаним Повідомленням, було запропоновано надати в семиденний строк з дня отримання такого Повідомлення пояснення (з будь-якими доказами на підтвердження своїх доводів) до канцелярії кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Дніпропетровської області.

Керуючись своїм правом, передбаченим п. 26 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 30.08.2014 року № 120 (зі змінами та доповненнями), адвокатом Макаренко Олександром, були надані пояснення відносно всіх зауважень, викладених заявником у скарзі, яка була подана до кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури Дніпропетровської області відмовила у відкритті дисциплінарного провадження [1].

Хочу зазначити, що в поданій скарзі, заявник вказував, що вважає діяльність адвоката Макаренко Олександра такою, що порушує правила адвокатської етики.

В якості підтвердження своєї позиції наводив наступні фрази, сказані адвокатом Макаренко Олександром:

-«А ви як вважаєте, це нормально, коли «голова» та депутати о 7.45 ходять в баню? (Трохи напружувало одне, жодних рушників, плавок. в хлопців з собою не було, і тут варіантів як мінімум два: або все було в машині, або баня мала бути веселою..., не критикую, в кожного свої смаки)))))»;

-«Голова Новолатівської громади сказав, що він приїхав у банний комплекс попаритись у бані. Це нормально, коли п'ять хлопців з депутатом Криворізької міської ради приїжджають просто попаритися, в 7:45 ранку»;

-«Склад бажаючих чи то сходити «в баню», чи винести в невідомому напрямку чужі речі, не змінний...». 04.03.2025р.;

«Я прибув в офіс клієнтів після того, як його відвідав голова Новолатівської громади Олександр Зубрій в співпраці, чи під прикриттям, чи під підтримкою депутата Криворізької міської ради Векленка. Минулого разу вони приходили начебто попаритися до бані. Цього разу чи вкрати, чи пошкодити щось, невідомо». 12.03.2025р.

Заявник в поданій скарзі стверджував, «Вважаю, що для адвоката є неприйнятними, не професійними та такими, що знаходяться поза межами адвокатської етики дописи наступного змісту», та просив «Притягнути адвоката

Макаренко Олександра Юрійовича до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку, а саме, грубого порушення Правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України, у виді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю».

В поданих поясненнях, було зазначено, що адвокат Макаренко Олександр, здійснює свою адвокатську діяльність у складі Адвокатського об'єднання «Альфа Лекс» (код ЄДРПОУ 39549388), оскільки є одним із засновників та учасників вказаного Адвокатського об'єднання (витяг з ЄДРПОУ додається), та має діючі договори про надання правової допомоги зі своїми клієнтами і звісно, належним чином оформлені повноваження, до місця, де відбувалось «спілкування» із заявником адвокат прибував на прохання своїх клієнтів, з якими були укладені договори, адвокат мав належним чином оформлені повноваження.

Додатково маю зазначити, що всі кримінальні провадження, які порушені за наслідком звернення клієнтів адвоката Макаренко Олександра, та ним самим досі «розслідуються», стосовно подій, що відбувались і внаслідок яких була подана скарга, досі розслідуються, проте жодних підозр по ним не пред'явлено. Таких проваджень декілька, і якщо бути точним, то 4 ри.

Разом із тим, ми хотіли б зазначити, що наявна практика, є вкрай негативною для забезпечення існування незалежної адвокатури. Шкода, але окремі адвокати, наділені повноваженнями розглядати відповідні дисциплінарні скарги, чи навіть адвокати лектори, що займаються дослідженням питань адвокатської етики, не завжди готові відстоювати інтереси адвокатури, приймаючи рішення на користь конкретних адвокатів, а відтак і адвокатської спільноти. Маніпулювання правилами адвокатської етики, спроба притягнути до відповідальності за оціночні судження, на нашу думку є неприпустимою

Так, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду в постанові від 25 січня 2023 року по справі № 761/33563/20 (провадження № 61-9907св22), дійшов правового висновку, що: «чинним законодавством не передбачено можливість притягнення до

відповідальності за висловлювання оціночних суджень, тому що вони, як і думки, переконання, судження, критична оцінка певних фактів і недоліків, не можуть бути предметом судового захисту, оскільки, будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів, не можуть бути перевірені на предмет їх відповідності дійсності (на відміну від перевірки істинності фактів), а особи, які є публічними фігурами, мають бути толерантними до різкої, навіть некоректної критики. Подібні правові висновки викладено у постановках Верховного Суду: від 24 березня 2021 року у справі № 428/3780/20-ц (провадження № 61-319св21), від 24 червня 2021 року у справі № 552/1030/20 (провадження № 61-18186св20)» [2].

На нашу думку, випадок описаний в роботі, підтверджує, що на адвокатів, які висвітлюють свою діяльність максимально відкрито (і не з мотивів само піару чи реклами), в тому числі через бажання додатково захистити себе та клієнта від неправомірних дій третіх осіб, може здійснюватися тиск, метою якого є або примушування адвоката вийти зі справи, або призупинення діяльності адвоката як такої, що в свою чергу створить для адвоката вкрай негативні фінансові наслідки.

Ми вважаємо, що можливість подання дисциплінарної скарги, з надуманих підстав, начебто порушення правил адвокатської етики, без подання чи то заяви про злочин, чи позову про захист честі та гідності, визнання інформації недостовірною, не має призводити до позбавлення адвоката права здійснювати свою професійну діяльність. У відповідному законодавстві потрібно встановити певні запобіжники, які не дозволять адвокатам стати недоторканими, але збережуть достатній рівень захисту, відносно можливості здійснювати свою професійну діяльність. В іншому випадку, адвокатура як незалежний інститут остаточно залишиться в минулому.

Надважливо, особливо в умовах сьогодення забезпечити дотримання статті 59 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на професійну правничу допомогу, та забезпечити гарантії незалежності адвокатури, гарантовані частиною першої, другої статті 131-2 Конституції України [3].

Список використаних джерел:

1. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність : Положення від 30.08.2014, № 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr120871-14#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
2. Постанова Верховного суду від 23.01.2023. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108790723>.
3. Конституція України : від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Матвієнко Анна Леонідівна

студентка 4 курсу гуманітарно педагогічного факультету

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж

імені Михайла Грушевського»

(м. Бар, Україна)

Швець Лариса Володимирівна

викладач правових дисциплін

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж

імені Михайла Грушевського»

(м. Бар, Україна)

ІНСТИТУТ ПРОКУРОРА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ (ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВ І НІМЕЧЧИНИ)

Забезпечення стабільності правового регулювання та ефективного функціонування господарської сфери є важливим завданням для кожної держави. У цьому аспекті особливу роль відіграє інститут прокурора, який забезпечує дотримання правопорядку та захист суспільних інтересів у сфері